

Om nogle af Fr. Rostgaard efterladte Papirsafttryk
af græske og latinske Indskrifter.

Af **J. L. Ussing.**

Iblandt de Rostgaardske Manuscripter paa Universitetsbibliotheket findes et Numer (378[117]), som er af en egen Art, og hvortil der knytter sig en eiendommelig Interesse. Det indeholder nemlig Papirsafttryk af græske og latinske Indskrifter, som Rostgaard har taget under sit Ophold i Italien, der falder i det sidste Tiaar af det 17de Aarh.*). Det vil uden Tvivl forundre de Fleste, som det har undret mig, at denne Praxis, som man først i den allernyeste Tid har anvendt tilbørlig, er 200 Aar gammel. Den har maaskee været glemt og er opdaget paany; i alt Fald man har ikke brudt sig om den, da man jo overhovedet ikke ansaa en saadan fuldstændig Troskab i Gjengivelsen af en Indskrift for nødvendig. For Rostgaard selv har det været noget Nyt, som han heller ikke antog at Andre kjendte synderlig til. Dette sees af et Blad, han har ved-

*) See N. M. Petersen, Bidrag til den danske Literaturs Historie IV, S. 384 f. I Rostgaards egne haandskrevne Optegnelser læses Følgende, der allerede 1745 er blevet trykt i tysk Oversættelse i Dänische Bibliothek VI, S. 573. «Hans Forretninger i Rom bestod ikke allene i at studere i Bibliothekerne, men hand iornøiede sig og med at bese de fornemste Antiquiteter i denne ældgamle Stad, saavel af publique Bygninger som af andre Ting som overalt var at finde. Hvori den lærde Antiquarius Franciscus Ficoroni saavelsom den store danske Virtuos Monsieur Heinrich Krock, som siden blev Kongl. May^{ts} Hoffskildrer gik ham troligen tilhaande». Disse Oplysninger skylder jeg Bibliothekaren ved det Store Kongelige Bibliothek, Justitsraad Chr. Bruun, hvem overhovedet hele denne Meddelelse kan siges at skyldes sin Tilblivelse, da det er ham, der har gjort mig opmærksom paa Tilværelsen af denne Indskriftsamling.

lagt som Angivelse af denne Pakkes Indhold. Det lyder saaledes: *Fasciculus chartarum varij moduli, Inscriptiones Italiae non paucas continentium, quæ, postquam singula folia humectata in cavitates characterum impacta fuissent, totam inscriptionem inverso quidem ordine scripturæ, sed plane ad vivum repræsentant.*

Efter henvend 200 Aars Forløb ere disse Aftryk endnu uforstyrrede og give et lige saa tydeligt Billede af Indskriften, som om de vare tagne i vore Dage. Desværre er det kun faa af dem, der ere ganske urørte. De fleste af dem har Rostgaard trukket op med Blæk, Tusk eller Blyant, saa at de først og fremmest give os hans Læsning af Aftrykket, men dette er dog ikke derved forsvundet; paa et Par af Indskrifterne (Nr. 12 og 23) seer man tydelig, at enkelte Bogstaver ere trukne urigtigt op, uagtet det endog er en vaad Tuskpensel, her er anvendt.

Samlingen indeholder 28 Numere, for det Meste Gravskrifter tagne fra romerske Museer, ja de fleste have endog enten da tilhørt eller kom snart efter til et bestemt bekjendt Museum, nemlig Fabrettis, og ere udgivne i det med Rette berømte Værk: *Raphaelis Fabretti Gasparis f. Urbinatis Inscriptionum antiquarum, quæ in ædibus paternis asservantur, Explicatio. Romæ MDCCH.* Men alle findes de ikke der. Nogle ere vel endnu uudgivne; men ogsaa for de udgivne Indskrifter ere disse Papirsafttryk af Betydning, idet de tjene til at berigtige Feiltagelser hos Udgiverne.

Af græske Indskrifter findes her kun tre.

Samlingens Nr. 18 er den bekjendte Gravskrift over en syv Aars Dreng, der i tre Aar havde gjort Tjeneste i Dionysos' Mysterier, som findes hos Fabretti p. 425, n. II, og senest i *Corpus Inscriptionum Græcarum Vol. III, Nr. 6238*, hvor den er udgivet aldeles correct, kun med en urigtig Angivelse af Findestedet. Der staaer *Urbini effossum*; men efter den om-

stændelige Angivelse hos Rostgaard er den fundet ved den 3die Milesteen paa Via Latina i Aaret 1684: «repertum via Lat^a III. lap. prope Coemet. b. Tertullini 1684». Den urigtige Angivelse hidrører vel fra en Læsefeil (*Urbini* for *in Urbe*), hvilken befordredes ved at den fandtes i Urbinateren Fabrettis Samling. Men Alt hvad der fandtes i hans Pallads i Rom, er sikkert fundet i Omegnen af denne By. Siden blev Noget deraf bragt til Urbino, men fra Urbino er vist Intet ført til Rom; det var *γλαῦκας εἰς Ἀθήνας*. Samme Feil findes ved en anden Indskrift hos Orelli n. 714: *Urbini vel Romæ*; Gruter har rigtigt *Romæ apud statuarium marmorarium*. Ogsaa denne findes blandt Rostgaards Aftryk, Nr. 8; s. ndfr. S. 213.

Nr. 20 er vistnok uudgivet. Begyndelsen er afbrukket, ligesom lidt af den høire Side.

ΙΩΙ

ΓΟΝΔΙΟΝΑΙΖΟΝΤΙΝΙ

ΑΛΛΟΤΕΜΟΙΡΑΩΝΟΤΡΙΠΛΟΥΣΜΙΤΟCΕΞΕΚΕΝΩΘ
 ΚΑΙΛΟΙΠΟΝΘΑΝΑΤΩΜΕΤΑΤΟΥΤΟΤΟΦΩCΜΕΤΕΒΛΗ
 ΨΥΧΗΜΕΝΠΡΟCΟΛΥΜΠΟΝΑΝΗΛΛΑΤΟCΩΜΑΔΕΤΡC
 ΚΑΙΛΥΘΕΝΕΞΕΠΤΟΘΗΚΑΙΟΥΔΕΝΕΧΩΠΛΕΟΝΟCΤΩ
 ΩCΟΥΝΚΑΙΡΟΝΕΧΕΙCΛΟΥCΑΙΜΥΡΙCΑΙCΤΑΤΑΛΗCΟΝ
 ΚΑΙΧΑΡΙCΑΙΔΑΠΑΝΗCΟΝΑΤΕΡΔΥΝΑCΑΙΤΙΝΙΤΗΡΕΙC
 Μ·SΕΡΤΙΜΙΥC·ΔΙΟCΛΕC·FΕCΙΤ·SΙΒΙ·ΕΤ·ΙΥΛ·CΑ
 ·FΙ

τω τὸν βίον ἀρξόντων (?)
 ἀλλ' ὅτε Μοιράων ὁ τριπλοῖς μίτος ἐξεκενώθη,
 καὶ λοιπὸν θανάτῳ μετὰ τοῦτο τὸ φῶc μειτεβλήθη,
 ψυχὴ μὲν πρὸς Ὀλυμπον ἀνήλλατο, σῶμα δὲ πρὸ(σ γῆν
 καὶ λυθὲν ἐξεπόθη, καὶ οὐδὲν ἔχω πλέον ὅσαί(ν.
 Ὡc οὖν καιρὸν ἔχειc, λοῦσαι, μυρίσαι, σαταλῆσον
 καὶ χαρίσαι, δαπάνησον ἅπερ δύνασαι· τίμη θεῖc;

M. Septimius Diocles fecit sibi et Jul(iæ) Ca(pitonis?)

fi(liæ).

Det sees at være et græsk Vers, sat paa en latinsk Mands Gravsteen, og Navnet er tilføiet paa Latin, et ikke sjældent Tilfælde (smlg. mine Græske og latinske Indskrifter i Kjøbenhavn (Vidsk. Selsk. Skr. 5te Række 2det Bind, Nr. 8 = Corp. Inscr. Græc. 6226, hvor Navnet er skrevet rigtigt T. Flavius.) Den latinske Linie kan ikke suppleres med Sikkerhed. Der kan næppe være Tvivl om at den, hvem Manden bestemmer Graven til i Forening med sig selv, maa være hans Hustru; jeg har tænkt mig, hun kunde hedde Julia Capitonis filia.

Det græske Vers lyder, for saa vidt det er bevaret, i Oversættelse saaledes: «Men da Skjæbnegudindernes tredobbelte Traad var bleven opbrugt, og altsaa Lyset derefter var blevet ombyttet med Døden, gik Sjælen op til Olympen, men Legemet til Jorden og blev opløst og fortæret; jeg glemmer Intet uden Benene. Derfor bad Dig, salv Dig, sviir og gjør Dig til Gode efter bedste Evne, brug Penge alt hvad Du kan; hvem glemmer Du dem til?» En i Oldtiden, som bekjendt, ikke ualmindelig Livsphilosophi. Af sproglige Enkeltheder kan mærkes, foruden den i saa sene Indskrifter almindelige Udeladelse af *ι* subscriptum, Feilen *ἀνήλατο* for *ἀνήλατο*, og Udeladelsen af Objectet efter *χαρίζαι* i sidste Vers. Det var saa almindeligt at sige *χαρίζεσθαι τῆ ἡδονῆ, τῶ γαστρῆ*, at Forf. har troet at kunne udelade det. Mørerens Traad er kaldet *μίτος*, som i Talemaaden *ἀπὸ λεπτιῶν μίτου τὸ ζῆν ἤρτηται*, Livet hænger i en tynd Traad, og i andre Gravskrifter, som Corp. Inscr. 6283 (smlg. de Rossi, Inscript. Christian. Urbis Romæ I, p. 74) v. 5 f: *Μοιρῶν οὐκ ἔφυγεν τρισσῶν μίτον, ἀλλὰ νεκρωθεὶς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκεν ἐς αἴρα, σῶμα δὲ πρὸς γῆν*. Naar Traaden siges *κενοῦσθαι*, at udtømmes, er Billedet vel taget fra et Nøgle Garn, der opbruges under Vævningen.

Nr. 27 svarer til Corp. Inscr. Græc. Nr. 34.

I den Pembroke'ske Samling i Wiltonhouse findes et Relief med en gammel-græsk Indskrift, der har spillet en vis Rolle i

Archæologien. Det er udgivet af Bimard de la Bastie (i *Muratoris Thesaurus I*, p. 35 ff, Pl. II); senere af K. O. Müller i *Böttigers Amalthea III*, S. 43 ff, med en Skitse af ham selv, og derefter i *Denkmäler der alten Kunst II*, 1, 9. Senest er det beskrevet af Waagen, *Treasures of Art in England III*, p. 145, og Indskriften behandlet af Böckh i *Corp. Inscr. anf. St.* De udgivne Tegninger, især Müllers, ere, som Enhver seer, høist utilfredsstillende. Jeg har desværre ikke seet Originalen; men det anførte Blad i Rostgaards Pakke giver et Papirsafttryk deraf. Rostgaard vidste med sig selv, han kunde ikke tegne; han prøvede derfor paa at benytte den samme Fremgangsmaade ved Relieffet som ved Indskriften. Her, hvor det ikke gjaldt om skarpt indskaarne, men om ophøiede og blødere Former, kunde dette naturligviis ikke lykkes; men han har brugt Aftrykket som en foreløbig Hjælp, og i de derved angivne Spor tegnet Relieffet efter Originalen. Der er naturligviis ikke deraf udkommet nogen i kunstnerisk Henseende tilfredsstillende Tegning, men en Gjengivelse af Relieffet i Originalens Størrelse*), der giver et ganske anderledes tro Billede af Monumentet end de udgivne Tegninger. Det maa nu her for det Første siges, at, naar Konsthistorikerne have meent at maatte tillægge dette Relief en meget høi Alder, da have de slet ikke raadspurgt deres Øie, men kun troet, at den ældgamle Indskrift nødvendiggjorde en saadan Antagelse. Vi skulle strax nedenfor see, at dette Beviis maa forkastes. Kunstværkets Stil vidner ikke om nogen særdeles gammel Tid; men det kan med Bestemthed siges, at det kan ikke være udført før det fjerde Aarh. f. Chr., men vel flere Aarhundreder senere. Jeg maa dernæst gjøre opmærksom paa at Profilerne af Møblerne (Stolebenet, Thymiateriet og Vandbækkenet) slet ikke have de raae og urimelige Former, som Tegningerne vise; navnlig har Stolebenet en reen og virkelig græsk Form. Det Samme gjælder ogsaa om den øverste Deel

*) Tavlen har en Bredde af 0,53 Metres og en Høide af 0,43.

af Thymiateriet, hvorimod den nederste Deel af samme, ligesom og Vandbækkenet, synes at nærme sig til hvad vi kalde Rococo-Stil.

Relieffet synes at være en Votivtavle. Det forestiller en ældre Mand siddende med en Fugl paa Haanden; ligeover for ham staaer en nøgen Yngling med Hænderne i et Vandbækken; imellem dem begge et Røgelsealter. Paa Grund af Indskriften antager man, at det er en halvvoxen Dreng, der har vundet en Seir i de gymniske Lege, og som nu bringer Zeus sin Tak derfor. Den skjæggede, siddende Mand kalder man Zeus, og da Indskriften angiver, at Drengen har seiret i Femkampen, men *πένταθλον παιδῶν*, som blev indført i Olympia Ol. 38 (628 f. Chr.), kort efter blev afskaffet igjen, og man dog ikke har Mod til at gjøre Arbeidet saa gammelt, saa vil man vide, at det ikke er den olympiske, men den nemeiske Zeus, man seer. Det maa indrømmes, at Stillingen og Drapperiet kunde passe til en Zeus, men Ansigtet, baade Trækkene, Udtrykket og Skjæggets Anordning, har Intet, der i mindste Maade ligner ham, og Fuglen paa Haanden, hvorefter man har benævnt ham som *Ζεὺς ἀετοφόρος*, har efter Müllers egen Tilstaaelse ikke synderlig Lighed med en Ørn. Det er aabenbart en Due; den er godt tegnet paa Næbbet nær, som efter Aftegningerne at dømme, er blevet utilbørlig kroget. Mandens Ansigtstræk synes virkelig at vise, at det snarere er et Menneske end en Gud, der er fremstillet, og den siddende Stilling lod sig maaskee forklare af hans Alder eller af et præsteligt Embede. Thi paa en Offring tyder det foranstaaende Røgelsealter (*θυμιατήριον*), og det Vandbækken, den halvvoxne Dreng er kommen hen og har stukket Hænderne i, er af K. O. Müller uden tvivl rigtig betegnet som et Vievandskar (*περιορραντήριον*), hvoraf han vil bestænke sig. Videre kan jeg ikke komme med denne Forestilling, og jeg er ikke i Stand til at give en virkelig Forklaring deraf. Müllers Forklaring hviler i Virkeligheden ene og alene paa Indskriften.

Paa det aabne Rum imellem de to Personers Overkroppe

læses nemlig indskaaret med skarpe Træk følgende Indskrift, hvis Bogstavformer saavel som Liniernes Retning, der afvejlende gaaer fra Venstre til Høire og fra Høire til Venstre, tyde paa den græske Skrifts Barndom.

ΜΑΜΘΕΟΣ : ΑΙΘΟΥ : ΕΥ
 :ΙΤΕ : ΙΙΔ : ΙΤΤΙΡΑΧ
 ΝΙΚΕΙ : ΓΕΝΤΑΘΟΥ
 ΖΟΔΙΑΓ

Saasnaart denne Indskrift kom frem, blev den, eller rettere det hele Monument af Kjendere erklæret for uægte. Det var ogsaa en høist besynderlig Maade, hvorpaa det kom til Publikums Kundskab. Montfaucon fandt en Morgen tidlig, da han stod op, en Tegning af det stukket ind ved sin Dørlaas, uden Angivelse af hvem der havde gjort det; der var kun skrevet paa Papiret, at Monumentet var kommet til England. Montfaucon meddeelte det til Maffei, som netop dengang opholdt sig i Paris. Denne erklærede det strax for et Bedrag, og blev naturligviis bestyrket i denne Tro, da det, uagtet al hans Efterspørgsel i England, ikke lykkedes ham at erfare, hvor det fandtes. Senere, efter at det er blevet fundet i Pembrokes Samling, have de Lærde i Almindelighed beroliget sig dermed, som om Sagen var afgjort med at Marmorpladen virkelig existerede. Maffeis Tvivl grundede sig dels paa de ovenfor anførte Besynderligheder (det Rococoagtige) i Tegningen, dels og fornemmelig paa Indskriften, og Böckhs Gjendrivelse deraf er rigtignok meget flygtig. Bogstaverne kunne vistnok siges at høre hjemme i det oldgræske Alphabet, men de ere dels karikerede, som A og Δ, dels udhugne med en Regelmæssighed, der slet ikke passer med disse raae Former, som E. Der er anbragt Skilletegn imellem Ordene, som i den sigeiske Indskrift (Corp. Inscr. Gr. 8) og i den eliske Rhetra (C. I. 11), men med en Conseqvents, som disse Indskrifter ikke kjende. Den frem- og tilbagegaaende

Retning af Linierne, som de Gamle kaldte *βουτρογραφίδον*, kan næppe antages at være brugt efter Aar 500, men stemmer da hverken med Konstværkets Stil eller med Orthographien, thi her finde vi ΟΥ og ikke Ο. Böckh tog derfor sin Tilflugt til den Antagelse, at denne Indskrift ikke virkelig var saa gammel, som den vilde have Udseende at være, men var «in antiquitatis speciem composita», saaledes som f. Ex. de af Herodes Atticus i hans Triopeon opreiste Søiler (C. I. 26). Men hvorfor finde vi saa ikke den samme Affectation i Reliefstilen, hvor den paa Hadrians og Antoninernes Tid var endnu almindeligere end i Skriften? Det er fremdeles med Rette blevet bemærket, at Navnet *Μάνθρος* ikke blot er uhørt, men ogsaa urimeligt, og at Indskriftens hele Affattelse er aldeles usandsynlig, navnlig er det attiske Høflighedsudtryk, *εὐχαριστῶ*, jeg takker (s. Polyb. XVI, 25, 1. XVIII, 26, 4. XXX, 11, 1. Posidon. hos Athenæos V, 213 e) aldeles upassende. Og naar man saa hører Øievidner tale om friske Meiselhug*) og Marmorstøv i Bogstaverne, skal der virkelig en sand Kulsvietro til for at antage Indskriften for ægte.

Men deraf følger ikke, at hele Monumentet er uægte. Maaskee en halv Snees Aar, inden det kom til England og inden Montfaucon modtog hiin gaadefulde Meddelelse derom, havde Rostgaard seet det, formodentlig i Rom, og taget Papirsaftryk af det. Men paa dette Papirsaftryk findes ikke den anførte Bustrophedon-Indskrift; det Sted, hvor den staaer, er, som det naturligt burde være, aldeles glat. Derimod findes der (ikke i Aftryk, men i Afskrift) øverst paa Bladet, i lige Linie med den gamle Mands Hovedhaar følgende Indskrift.

.. ΡΟΣΕΧΕΙΝΟΜΩΟΙΘΩΝ Δ.. ΜΑΝΘΕΟΣΑΙΘΟΥ ΕΥΞΑΤΟ
ΔΙΓΕΝΤΑΘΛΟΝΓΑΙΔΑΣΝΕΙΚΑΝ

*) Waagen, anf. St. «the marble-dust in the letters and the outlines of the figures shows that both have been retouched in latter times». Der burde imidlertid staae, at Figurerne Omrids ere overarbejdede og Indskriften heelt ny.

Denne Indskrift har formodentlig været saa svagt indridset, at Papirsafttrykket ikke kunde optage den, og Rostgaard har derfor maattet nøies med at skrive den af; hvem veed, maaskee den kun har været malet. Selv det Lidet, han har meent at kunne læse, er maaskee ikke altid rigtig læst. Det er kun Slutningen af en Indskrift; der mangler een eller flere Linier ovenfor, og det Tiloversblevne er for Lidt til at forstaaes. Ogsaa her læse vi ΜΑΝΘΕΟΣ ΑΙΘΟΥ, men det første er intet heelt Ord; det er kun Slutningen af et Navn, maaskee *Ἀθημάνθρος*, Genitiv af et i Athen ikke ukjendt Navn *Ἀθημάνθρης*. Paafaldende er det, at dertil føies endnu en anden Genitiv *Αἰθου*, saa at den unge Mand synes at være betegnet ikke blot med sin Faders, men ogsaa med sin Bedstefaders Navn. Slutningen *Ἐῤῥατο Αἰ πένταθλον παῖδας νεικᾶν*, «han bad Zeus om Seir i Femkampen imellem Drengene», er simpelt og naturligt udtrykt og skrevet med en Orthographi og en Kalligraphi, der passer med Relieffets Stil.

Her have vi altsaa en Levning af den ægte Indskrift. Den var maaskee bleven endnu utydeligere siden Rostgaards Tid; i alt Fald har Eieren, der ønskede at sælge sit Relief saa fordeelagtigt som muligt, troet at det var bedst, at lave en ny Indskrift, saavidt muligt med Benyttelse af den gamle. Ved at give denne et ældgammelt Tilsnit i Skriften, som det kun kjendtes fra saare faa Monumenter dengang, gjorde han det naturligviis endnu mærkværdigere og kostbarere. Han kunde trøstigt regne paa, at de rige Samlere, i hvis Pung han speculerede, ikke kunde opdage Uoverensstemmelsen eller ane Bedrageriet.

Af de latinske Indskrifter findes følgende hos Fabretti.

Nr. 2, Fabretti p. 577, n. LXX, en berømt Indskrift, som ogsaa er udgivet og behandlet af Norisius, De paschali Latinorum cyclo p. 117, og endelig med fuldstændig Nøiagtighed af de Rossi, Inscriptiones Christianæ urbis Romæ I, Nr. 810, p. 353. Den er fra Aar 463 efter Chr. Alle de chronologiske

Spørgsmaal, den giver Anledning til, ere fuldstændig klarede af den sidstnævnte Lærde; men den første Linie har han, forunderligt nok, misforstaaet. Han kalder Indskriften *Epitaphium Severi*, og siger *Ille, cujus hoc est epitaphium, paterno sive materno cognomine Severus appellatus, Paschasii quoque agnomen habuit, quod natus erat anno 457 die Iovis paschali*. Men Barnet hed kun Paschasius; Severus er hans Faders Navn. Indskriften, der begynder med et sexføddet iambisk Vers og derefter gaaer over til Prosa, lyder saaledes:

Natu Severi nomine Pascasius
 dies pascales pridie non(as) Apriles n(atus)
 die Iobis Fl(avio) Constantino
 et Rufo v(iris) c(larissimis) cons(ulibus). qui vixit
 annorum VI. percepit
 XI Kal. Maias, et albas suas
 octabas pascae ad sepulcrum
 deposuit d(ie) III Kal. Maias Fl(avio) Basilio
 v(iro) c(larissimo) co(nsule).

«Severus' Søn ved Navn Pascasius, født i Paaskedagene Torsdagen d. 4 April i Fl. Constantinus' og Rufus' Consulat, som levede 6 Aar, modtog Daaben d. 21 April i Fl. Basilius' Consulat, og aflagde sine hvide Daabsklæder ottende Dagen efter Paaske, d. 28de April, ved sin Grav.»

Natu er vel næppe en Feil i Stedet for *natus* (o: *filius*), men snarere, efter denne sildige Tids Maneer, en forskruet Construction (denne Dreng, som efter Fødselen var Severus', men af Navn var Pascasius). Sex Aar gammel er han bleven døbt paa Paaske Søndag, eller vel Natten imellem Paaske Løvedag og Søndag, en Tid man gjerne valgte til denne Høitidelighed. De hvide Klæder, som de Nydøbte iførte sig, pleiede de at bære i 8 Dage, til den næste Søndag (*octava* el. *octavæ paschæ*). Saaledes gjorde ogsaa dette Barn, men han var død imens, og det var ved Graven, han maatte aflægge dem.

Nr. 3, Fabretti p. 677, n. 31, en interessant Indskrift, der er fundet ved Severus-Buen og handler om dens Restauration. Den lyder saaledes:

arcus pilas et pluteum ex utraque parte
ovata. Labore expenso a viris clarissimis et
spectabilibus Tarpeio Anneio Fausto
viro clarissimo, comite ordinis primi et formarum,
et Iulio Felice Campaniano viro clarissimo, ex comite
ordinis primi et formarum, instauratum.

Fabretti mener, den er yngre end Codex Theodosianus (d. e. yngre end 438), fordi Titelen *Comes formarum* (d. e. Keiserlig Over-Bygningsinspecteur; *forma* om Modellen til en Bygning findes allerede hos Cicero, ad Qvint. Fr. II, 2, 1 og 6, 2, ad Famil. II, 8) endnu ikke findes i denne Lovsamling, men først kommer frem hos Cassiodor: et Beviis, som rigtignok ingenlunde er afgjørende. Den ene af de her nævnte Personer forekommer ogsaa i en anden Indskrift, hos Gruter p. CLXXVII, 6, der lyder saaledes:

Iulius Felix Campania
nus vir clarissimus, præfectus urbi,
ad augendam therma-
rum Traianarum gratiam
conlocavit.

Fabretti fandt, at denne røbede en ældre Tid; han vilde endog rykke den op til Antoninerens Dage, og paastod, der maatte have levet to Personer af det samme Navn til disse to høist forskjellige Tider. Men ogsaa i denne Indskrift have vi jo Titelen *vir clarissimus*, der tilligemed det hele, udviklede Titelvæsen er et Aarhundrede senere end Antoninerne. Imellem Indskrifternes Stil er der næppe stor Forskjel. Den først meddelte Indskrift er aabenbart ufuldstændig; Begyndelsen, maaskee

endog et langt Stykke mangler. At der begynder en ny Sætning ved Ordet *Labore*, angives tydeligt ved det aabne Rum foran det. — *Ovatus* betyder formodentlig «smykket med Æggestav», eller med det bekendte arkitektoniske Baand, som Romerne kaldte *ova*, Æg.

Nr. 5 s. Fabretti p. 21, LIV.

Nr. 8, Fabretti p. 472, XXII, en Dedications Indskrift til Isis og Serapis fra Aar 51 efter Chr. Den er ogsaa udgivet af Gruter p. MLXV, 11, og af Orelli, Inscr. Lat. n. 714. Den sidste Afskrift har det Fortrin for de to tidligere, at den angiver Accenterne (Apices) over de lange Vocaler, men den har ogsaa en Feil, som de andre ikke have. Den 5te Linie lyder nemlig saaledes MAÍDIVS · SER·ILIAÍ · AÍIOL/, d. e. *Mædius Serviliæ Aviolæ*, og ikke, som Orelli læser, *M. Ædius*. Der er intet Punkt imellem M og A. Ædius er ogsaa et uhørt Navn, og selv om man vilde antage det, kunde Servilia Aviolas Frigivne ikke hedde M. Ædius. Han hedder Mædius Amerimnus; maaskee han oprindeligt har havt hjemme hos Mæderne i Thrakien.

Nr. 9 er udgivet af Fabretti, p. 110, XIII, men ikke ganske uden Feil. I 5te Linie har han ABVCIA, hvilket ingen rimelig Mening kan give, i Stedet for ABVCIAE. I 10de Linie har han ikke angivet, at Stenen har ^hABIAT. Med Udeladelsen af denne Skrivfeil lyder Indskriften saaledes:

D. M.

L. Abuccius Aquila et Luceia Felicitas hoc loco sacra-runt, ube posta est, Abucciae vernae nostrae benemerenti

fortunatae. annorum
 XVIII. dieb. XXII. Si qui
 huic loco manus in-
 tulerit, habeat dolorem
 meum, quem ego habui.

Nr. 10, s. Fabr. p. 579, LXXVII.

Nr. 19 er Soldaterlisten hos Fabretti p. 213, n. 536. Det er rigtignok ikke et Aftryk, men kun en Afskrift, Rostgaard her har efterladt sig, men den giver dog lidt Mere end Fabretti, nemlig et tydeligere Billede af Indskriftens ydre Form. Navnene vare skrevne paa en Pilaster med ionisk Basis, der dog kun kan have havt et svagt Fremspring for den Muur, hvorpaa den stod, thi paa Muren til Venstre staae Angivelser af Soldaternes Rang, for saa vidt som de have havt nogen, og paa Muren til Høire staaer i to Tilfælde en anden Betegnelse, .EG og L., hvilken jeg læser som *legionarius*. Jeg antager nemlig, at alle de Andre ere Prætorianer. De kunne godt være det, thi Angivelserne af deres Tribus og Fødeby vise, at de alle ere romerske Borgere og Italianere. Jeg læser Indskriften saaledes:

Eques	C. Vitrasius C. f. Publilia Primus Calibus	
beneficiarius	C. Novellius C. f. Papiria Verinus Ticino	
tribuni	Apro iterum et Pollione iterum coss.	
speculator	L. Bassennius L. f. Ufentina Felix Mevania (?)	
	C. Enastello C. f. Fabia Exoratus Luca	5
	Commodo et Qvintillo coss.	
cornicularius	C. Memorius C. f. Flavia Messor Segusia	
	M. Aelius M. f. Mecia Mestrianus Peltuino	
	C. Julius C. f. Fabia Sabinus Heraclea	
	M. Vetilius M. f. Pomptina Pudens Arretio	10
eques	C. Lætilius C. f. Menenia Pius (?) Præneste	
eques	M. Canius M. f. Voturia Restitutus (?) Placentia	
	Orfito et Juliano coss.	
	L. Casinius L. f. Pomptina Legitimus Volsiniis	

librarius præfecti	Q. Viccius Q. f. Pomptina Pudens Volsiniis	15
	Ti. Claudius Ti. f. Ufentina Victorinus Luca	
	M. Vettius M. f. Velina Aufidius Firmo Picenti	
	M. Vacellius C. f. Aniena Iustinianus Arimino	
	M. Aelius M. f. Pomptina Iustus Arretio	
	M. Farrax M. f. Stellatina Saturninus Foro Julii	20
	M. Aebutius M. f. Pollia Verus Parma	
	T. Flavius T. f. Camilia Licinianus Ravenna	
	M. Pomponius M. f. Mecia (?) Storianus Consentia	
	C. Satrius C. f. Lemonia Maximus Bononia	
M. Radusius M. f. Palatina Marcianus Sassina	25	
Commodo II cos		
eques	C. Crispus C. f. Aniena Secundinus Velleia	
	L. Metellius L. f. Pollia Valerianus Lepido Regio	leg.
	Q. Vibius Q. f. Claudia Neoptolemus Grumento	
	C. Veturius C. f. Pollia Profuturus Parma	30
	Q. Lollius Q. f. Mecia Cæsianus Brundusio	
	Q. Lucilius Q. f. Camilia Præsens Ravenna	
	C. Valerius C. f. Claudia Masculinus Cære	leg.
L. Magiacus L. f. Aniena Severinus Vercellis		

De Consulnavne, her forekomme, høre til Aarene 176, 177, 178 og 179 efter Chr. **OEF** (Lin. 4 og 16) maa være en Skrivfeil for **OVF**. — **MEVI** (Lin. 4) skal maaskee være Mevania. — Om Tribus Flavia (Lin. 7) s. Orelli n. 3075—3079, om Menenia (Lin. 11) smstd. n. 3084, smlg. 3749, hvor Præneste, ligesom her, henføres til den. — **SPLVS** i samme Linie er forskrevet; ligesaa **RESTVTVS** i den næste. **ANN** i Lin. 18 er en Feilskrift for **ANI** (som L. 27 og 34), **NIC** (L. 23) er vel **MEC**, s. Orelli II, p. 15. **LETR** (L. 28) er vel **LEPR**, s. Orelli n. 78.

Nr. 21 s. Fabretti p. 194, XL.

Nr. 23 s. Fabretti p. 576, n. 163, der angiver, at den skriver sig fra Catacomberne ved S. Agnese. Den er ogsaa

udgivet af Muratori, p. MCMXIV, 8, men unøiagtigt. Skibet, som der sættes nedenunder Indskriften, staaer ved Siden af den og har en ikke lidet forskjellig Form, og i den anden Linie, **QVIBIXIT · ANOS · XVI · MV**, har han urigtigt **ANNOS · P · XVI**. Fabretti har seet rigtigt; det skal ikke være **P**, men **N**, d. e. *numero*, som ofte findes paa Indskrifter i denne Forbindelse, s. de Rossi, *Inscriptiones Christian. U. Romæ* I, n. 121. 187. 239. 392 (hvor det uden Tvivl ikke er et **T**, der staaer over **N**, men et Abbreviationstegn, ligesom her) 443. 447. 495. 665. Derimod har Fabretti urigtigt deelt den 3die Linie i to. Det er ogsaa galt, naar han i den sidste Linie foran **PARENTES** sætter et **A**. Den lille Trekant, som endnu sees paa Aftrykket, er kun et Punkt til at betegne Adskillelsen imellem to Ord. Indskriften er nemlig ikke fuldstændig; der mangler et Stykke til Venstre. Desværre er Aftrykket, formodentlig paa Grund af Stenens egen Beskaffenhed, i en daarlig Forfatning, og det er blevet trukket op med de samme Læsefeil, som findes eenslydende hos Fabretti og Muratori. Maaskee en eller anden Læser ved Maling eller Kradsning paa Stenen selv havde hjulpet til dem. Ogsaa Rostgaards optrukne Aftryk har i 1ste Linie **NABIRA**; men **R** har en Form, som slet ikke svarer til de øvrige Bogstavtegn eller til **R** i 4de Linie; det synes at have været **G**, som Meningen fordrer. I 3die Linie har Rostgaard paa samme Maade det uforstaaelige **MELEIEA**; men en nøiagtig Undersøgelse af Aftrykket viser, at det sidste **E** skulde være **T**, det andet skal uden Tvivl være **L**. I sidste Linie endelig har Rostgaard ligesom de to Udgivere **SIGNV NABE**. Der staaer ikke **G**, men **C**; der mangler ikke **M** i Slutningen af det første Ord, men det er skrevet sammen med det næste **N**; og det sidste Bogstav synes ikke at være **E**, men **I**. Indskriften lyder altsaa saaledes:

NABIGA · INPACE · ANIMADVLCIS
QVIBIXIT · ANOS · XVI · MV
ANIMAMELLITA · TITVLVFACTV
· PARENTES · SICVMNABI

d. e.

..... naviga in pace, anima dulcis.
 qui vixit annos numero XVI menses V.
 anima mellita . titulu factu
 parentes. signum navi.

Nr. 24 s. Fabr. p. 203, XLIX.

Nr. 25 er udgivet af Fabretti p. 281, XVII. Ordene ere nøiagtigt afskrevne, men man faaer et urigtigt Billedø af hele Tavlen. Den har sin største Længde ikke i vertical, men i horizontal Retning, nemlig 0,28 Metr., og den togaklædte Figur er i Virkeligheden meget lille, kun 0,13 M. høi.

Nr. 26, s. Fabr. p. 124, XII, aldeles rigtigt afskrevet, kun at der i den anden Indskrifts 2den Linie er glemt en Streg over \bar{N} i *Actes n(ostræ)*.

Nr. 28, s. Fabr. p. 123, CX.

Andensteds udgivne ere følgende Indskrifter :

Nr. 4, udg. hos Gruter MCXX, 2, kun med en lille Unøiagtighed i anden Linie, hvor han har $V \cdot A \cdot IIII$, medens Aftrykket viser $V \cdot A \cdot II$.

Nr. 7, udgivet hos Orelli n. 2887 efter Marini, Iscr. Alb., men feilagtigt. De Feil, som Marini har rettet, men uden at Orelli har vovet at optage hans Rettelser i Texten, hidrøre kun fra Afskriveren. Der stod paa Stenen, som Aftrykket viser, i 1ste Linie **CATILIAE** og i 3die **TFLAVIVS**. Af Punkter mellem Ordene er der ingen Spor tilbage.

Nr. 13, udg. Gruter p. DCCCXLII, 11, med Overskriften **D · M ·**, som ikke findes i Aftrykket og sikkert heller ikke har været der.

Følgende Indskrifter har jeg ved det Eftersyn af Samlingerne, som min Tid har tilladt mig, ikke fundet udgivne nogensteds; jeg meddeler dem derfor her.

Nr. 1.

D	M	Dis Manibus
AVREL · PRIMO		Aurelio Primo
LIBERTONAT		liberto. natione
DACVS · VIX · ANN		Dacus. vixit annos
XXV · AVR · TATO		XXV. Aurelius Tato
EQ · SING · TVR		eques singularis turmæ
VICTVRI · PA		Victorii (?) pa-
TRONVS		tronus
B · M · F		bene merenti fecit.

(Smlg. Murator. II, p. DCCXCVII, 2). Om Equites singulares s. Henzen i *Annali dell' Instituto di Correspondenza XXII* (1850).

Nr. 6.

D · M · S ·
 AELIAE · AVXANVSAE
 FILIAE · DVLCISSIMAE ·
 A E L I I
 AGATHOPVSETGEMINA
 PARENTES · ET · SIBIETSVIS
 LIBERTIS · LIBERTABVS
 QVE · POSTERIS Q · EORVM

Nr. II.

· D · M ·
 VALERIAEAM
 PLIATAECOIVGI
 INCOMPARABI
 LI · ET · VALERI · E
 PAFRODITIANI
 FILI · CARISSIMI
 C · MALIVS · IVS

Indskriften er skrevet med regelmæssige Bogstaver, formodentlig paa en Marmortavle. Den er afbrudt forneden. De tre sidste Bogstaver **IVS** ere vel Begyndelsen til *iusta fecit* eller *peregiti*. Personernes Navne synes at staae i Genitiv som styrede af *Dis manibus*, naar man seer paa det sidste, *Valeri Epafroditiani*, men det første er dog ved den tilføiede Apposition, *coiugi incomparabili*, behandlet som Dativ.

Nr. 12.

IN · PRAE · DIS · O · F ·	In prædiis optimæ feminæ
AVRELIAE · FELICITATIS	Aureliae Felicitatis
VILLA · FVNDI · BARBANI	villa fundi Barbani
ASOLO · INCVATA · ANTO	a solo incoata Anto-
NINOAVG · ET · ADVENTO	nino Augusto et Advento
CS · RED · OP · ARELLIOPRIM	coss., redemptore operis Arellio
AGENTE · A · PAVLINIANO · C · F	Primo, agente A. Pauliniano C. f.

Denne Bygningsindskrift har staaet paa en Plade, 0,43 Metr. høi, 0,59 bred, formodentlig af Travertin, thi den har været en Deel angrebet. Aftrykket er desværre blevet trukket op med en Tusk-Pensel, men det er dog endnu muligt at overbevise sig om at den næstsidste Linie er læst galt af den, der saaledes har meent at lette Læsningen. Han har læst **RED · O · PAREIDIO** i Stedet for **RED · OP · ARELLIO**.

Indskriften er fra Aar 218. Den nævnte Antoninus Augustus er Elagabal, og hans Collega er Præfectus Prætorio C. Oclatinus Adventus. Eierinden, Aurelia Felicitas er maaskee den Samme, hvis Gravskrift læses hos Muratori p. MCCCVIII, 1.

D · M ·

AVRELIA · M · F · FELI
CITAS · FL · INGENVVS
CONIVGI · DVLCISSI
MAE

Indskriften nævner foruden Bygmesteren ogsaa Forvalteren (actor), der paa hendes Vegne havde Opsyn med Arbeidet.

Nr. 14.

D · M ·
 TIBERIVS · CLAV
 DIVS · PRIMVS
 CVLLIBERTAI
 SVAI · CLAVDI
 AI · GENESINI ·
 BENE · MERENTI

Indskriften synes paa Grund af den affecteerte Orthographi (AI for AE og CVLLIB.) at henhøre til Claudius' eller Neros Tid. Saa gammel er altsaa Flexionen *Genesisini* af Nominativen Genesis.

Nr. 15.

D \mathcal{L} M \mathcal{N} S

COR NELIA
 MYC ALE

FORTVNATAE · VER
 NAE · SVAE · FECIT · VIX
 MESIBVS · X

Nr. 17.

DISMANIBVS
 VECILIA · SABINA · SIBI
 ETTI · CLAVDIO · MALO
 CONIVGI · SVO · CARISSIMO

Aftrykket er svagt i de to midterste Linier. Navnet *Malus* kan næppe Andet end synes mistænkeligt.

Nr. 22.

A · FABIVS
 M A R C I A N V S · O
 L I B E R T V S · V I X · A N
 X I I · M · V I · D · X I X · H · I I

Til Oplysning om Indskriftens Plads har Rostgaard tilføiet:
Sub puero in lectulo iacente. Ex hortis Matthæiis.

Mødet den 16de November.

(Tilstede vare 20 Medlemmer: Conf. Madvig, Mødets Præsident; Benz, Hofmann, Westergaard, Ussing, Worsaae, Hannover, Reinhardt, Col-ding, Müller, d'Arrest, Panum, Holten, Thomsen, Steen, Thorsen, Johnstrup, Barfoed, Ørsted, Secretæren).

Prof. Barfoed meddelte nogle Undersøgelser over de isomeriske Tinsyrer. Afhandlingen vil blive umiddelbart optaget i Skrifterne*); et Uddrag af den findes nedenfor S. 236—39.

Secretæren foredrog derefter følgende i forrige Møde af Mangel paa Tid udsatte Meddelelser om forskellige Selskabs-anliggender:

I Anledning af den snart indtrædende Valgtermin for nye indenlandske og udenlandske Medlemmers Optagelse i Selskabet (14. Dec.) og den i Vedtægternes § 5 for Forslagenes Indsendelse bestemte Frist, erindredes Medlemmerne om, at der samtidigt med det trykte Comiteeforslag om Klassernes Sammenlægning var fra Secretariatet blevet omdelt en trykt Liste over samtlige endnu levende udenlandske Medlemmer, og at der paa denne Oversigt var angivet, i hvilke af de ældre Klasser de

*) see disses femte Række, Bd. VII.